

УДК 657

Китайчук Т.Г.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри організації обліку та звітності
Вінницького національного аграрного університету

АНАЛІЗ СКЛАДОВИХ ЧАСТИН БАЛАНСУ ПІДПРИЄМСТВА

ANALYSIS OF THE COMPONENTS OF THE BALANCE SHEET OF ENTERPRISE

АНОТАЦІЯ

Проведено порівняння та аналіз методики складання балансу з погляду НП(С)БО та МСФЗ. Описано та вказано на невідповідності в методичних аспектах формування балансу підприємства згідно з НП(С)БО і МСФЗ. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення балансу, які дозволять більш детально розмежовувати господарські засоби та джерела їх формування, а відповідно дасть можливість користувачам звітності більш чітко оцінювати фінансовий стан підприємства.

Ключові слова: бухгалтерський баланс, активи, пасиви, балансові статті, розділи балансу, зобов'язання, капітал.

АННОТАЦИЯ

Проведено сравнение и анализ методики составления баланса с точки зрения НП(С)БУ и МСФО. Описаны и указаны несоответствия в методических аспектах формирования баланса предприятия согласно НП(С)БУ и МСФО. Разработаны предложения по совершенствованию баланса, которые позволят более детально разграничить хозяйственные средства и источники их формирования, а соответственно позволят пользователям отчетности более четко оценивать финансовое состояние предприятия.

Ключевые слова: бухгалтерский баланс, активы, пассивы, балансовые статьи, разделы баланса, обязательства, капитал.

ANNOTATION

Comparison and analysis of techniques of drawing balance sheet in National Provisions (Standard) of Accounting and IFRS are conducted. The inconsistencies in methodological aspects of the formation of the balance sheet in National Provisions (Standard) of Accounting and IFRS are described and shown. The author provided suggestions for improving the balance that will allow to distinguish between economic resources and sources of their formation in detail, and therefore will enable users to more accurately assess the reporting financial position.

Keywords: book-keeping balance, assets, equities, on-balance-sheet items, balance sheet section, liabilities, capital.

Постановка проблеми. Баланс викликає найбільший інтерес для всіх користувачів фінансової інформації, оскільки саме він може показати залежність підприємства від зовнішніх і позикових джерел фінансування, стан стосунків з контрагентами, напрями інвестиційної діяльності підприємства та джерела його фінансування.

Недарма серед форм бухгалтерської звітності бухгалтерський баланс займає перше місце. Бухгалтерський баланс є найбільш загальною моделлю, яка відображає майно, власний капітал, його зобов'язання на певний момент часу.

В умовах глобалізації щоденно підвищують вимоги користувачів до інформації бухгалтерського балансу та зумовлюють напрями його подальшого удосконалення.

Покращення бухгалтерського балансу з погляду зовнішніх користувачів є можливим

шляхом деталізації визначених статей бухгалтерського балансу відповідно до їх запитів.

Удосконалення балансу на мікрорівні передбачає конкретизацію даних щодо майна та джерел його утворення на рівні конкретного підприємства. Внутрішні користувачі бухгалтерської інформації потребують даних щодо реальної вартості підприємства. Для її визначення необхідно відображувати у бухгалтерському балансі потенційні активи та потенційний власний капітал.

Аналіз досліджень і публікацій. Результати аналізу інформації з вітчизняних і зарубіжних фахових видань підтверджують, що методика складання балансу, його будова є доволі популярним предметом наукового пошуку. Дослідженнями цих проблем займалися відомі вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти: Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, М.Я. Дем'яненко, В.В. Сопко, С.П. Зубілевич, М.С. Пушкар, Ю.І. Верига, З.В. Задорожний, Я.Д. Крупка, П.Я. Хомин, Л.В. Чижевська, В.Г. Швець, Е. Бриттон, К. Ватерсон, Г.А. Велш, Я.В. Соколов.

Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, присвячених методиці і техніці складання балансу, досі залишаються такі дискусійні питання побудови балансу, як доцільність жорсткої регламентації у побудові балансу, склад його статей та інші.

Мета статті. Складання та аналіз балансу слід розглядаючи як єдиний процес, що сприятиме підвищенню якості аналізу фінансової стійкості. Всім відомо, що форма балансу має відповідати потребам його наступного аналізу, тобто оцінка статей та розміщення їх у балансі має максимально спрощувати процедуру аналізу, підвищувати його інформативність та достовірність. Своєю чергою, принципи та методика аналізу фінансової стійкості мають розроблятися, виходячи із природи, сутності та форми діючого балансу. Комплексне вивчення процесів його складання та аналізу дозволить максимально ефективно використовувати балансову інформацію для ухвалення ефективних управлінських рішень.

У зв'язку з реформуванням вітчизняного бухгалтерського обліку на засадах міжнародної гармонізації та стандартизації до балансу та інших форм фінансової звітності було внесено

значні зміни. Перехід від бруто-оцінок до нетто-оцінок створили передумови для адекватного відображення в балансах підприємств активів, власного капіталу і зобов'язань.

Однак необхідно зауважити, що баланс, незважаючи на суттєві зміни, внесені під час їх трансформування, все ще не повністю відповідає вимогам потребам фінансового менеджменту.

На офіційному сайті Міністерства фінансів України опубліковано Наказ від 07.02.2013 № 73 «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Цим Національним положенням (стандартом) визначаються мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів.

Чинний бухгалтерський баланс ще не повною мірою відповідає потребам контролю за дотриманням прийнятого «золотого правила ліквідності», згідно з яким активи підприємства мають фінансуватися пасивами такої ж строковості.

У статті спробуємо порівняти та проаналізувати методику складання балансу з погляду НП(С)БО та МСФЗ та вказати на невідповідності в методичних аспектах формування балансу підприємства згідно з НП(С)БО і МСФЗ.

Виклад основного матеріалу. За балансом як формою фінансової звітності зовнішні і внутрішні користувачі мають змогу оцінити стан ресурсів підприємства та джерела їх формування, а також ступінь фінансової незалежності. Бухгалтерський баланс становить дуже природну рівновагу між тим, чим підприємство володіє (його активами), і тим, з яких джерел фінансування ці активи з'явилися (це власний капітал або зобов'язання підприємства). Активи – це ресурси, що знаходяться у власності або під контролем компанії, які, як очікується, будуть приносити економічну вигоду (вони саме для цього і купуються підприємством, виходячи з наявних ресурсів).

Активи і зобов'язання необхідно відображувати в балансі за принципом зростання ліквідності – спочатку необоротні активи, далі зазначати оборотні активи. Балансові статті у межах розділів теж мають бути розміщені за їх здатністю перетворюватися на грошові кошти. Відтак в активі балансу вони розташовані в міру зростання їх ліквідності: від нематеріальних активів до грошових коштів, а в пасиві – за ознакою часу, який потрібен для повернення боргу.

Слід зазначити, що сучасна форма балансу вітчизняних підприємств ще не повністю відповідає вимогам міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Особливо це стосується принципу нетто-оцінок і «золотого правила ліквідності».

«Золоте правило балансу» вимагає не лише паралельності термінів фінансування та інвес-

тування, а й додержання певних співвідношень між окремими статтями пасивів та активів. Правило вимагає виконання двох умов:

а) основні засоби мають фінансуватися за рахунок власного капіталу та довгострокових позик;

б) довгострокові капіталовкладення мають фінансуватися за рахунок коштів, мобілізованих на довгостроковий період, тобто довгострокові пасиви мають використовуватися не лише для фінансування основних фондів, а й для довгострокових оборотних активів (наприклад, оборотні засоби, авансовані у стратегічні запаси сировини, неліквідні товари тощо).

Використання «золотого правила балансу» дає змогу уникнути проблем з ліквідністю, якщо списання активів у результаті господарської діяльності за обсягами і термінами збігається з погашенням залученого капіталу і якщо грошових надходжень достатньо для забезпечення розрахунків у процесі поточної операційної діяльності.

Необхідно зазначити, що існують відмінності між будовою вітчизняного балансу і світовою практикою. Основні відмінності побудови активу і пасиву балансу у світовій і вітчизняній практиці показано в таблиці 1.

Таблиця 1
Порівняння вітчизняної і світової практики будови активу і пасиву балансу

Вітчизняна практика	
Актив	Пасив
<ul style="list-style-type: none"> Розділи активу будують у порядку зростання ліквідності: необоротні активи; запаси; кошти 	<ul style="list-style-type: none"> Пасив будують за зобов'язаннями перед власниками коштів: спочатку своїми, а потім чужими: власний капітал довгострокові зобов'язання; поточні рахунки до оплати;
Світова практика	
Актив	Пасив
<ul style="list-style-type: none"> Актив будують у порядку убудування ліквідності: грошові кошти; товари і запаси; нерухомість; 	<ul style="list-style-type: none"> Пасив будують за ступенем погашення: поточні рахунки до оплати; довготермінові пасиви; акціонерний капітал

Форма і склад статей балансу, визначається Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», що затверджене наказом від 07.02.2013 № 73, і наводяться у додатках 1 і 2 до цього положення (стандарту) [7].

Чинна методика складання балансу викладена в Методичних рекомендаціях щодо заповнення форм фінансової звітності, яка затверджена наказом Міністерства фінансів України 28.03.2013 № 433 [4]. Окремого міжнародного стандарту, що регулює питання методики

складання балансу, не існує, основні концепції визначення та визнання елементів балансу наведено в Концептуальній основі [5, с. 56–62], загальні підходи до побудови балансу та змісту його статей розкриває МСБО 1 «Подання фінансових звітів» [5].

Проаналізуємо як у динаміці законодавство України впливало на особливості будови балансу.

Наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 № 87 «Про затвердження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку» затверджено Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс». На той момент часу актив балансу складався з трьох розділів, а пасив – з п'яти розділів, у яких були згруповані економічно однорідні засоби і джерела так, щоб з найбільшою ясністю простежувався взаємозв'язок між складом господарських засобів в активі та джерелами їх формування в пасиві балансу.

Актив складався із таких розділів:

- I. «Необоротні активи»;
- II. «Оборотні активи»;
- III. «Витрати майбутніх періодів».

Пасив балансу поділений на такі розділи:

- I. «Власний капітал»;
- II. «Забезпечення наступних витрат і платежів»;
- III. «Довгострокові зобов'язання»;
- IV. «Поточні зобов'язання»;
- V. «Доходи майбутніх періодів».

Така форма бухгалтерського балансу не відповідала інформаційним потребам управління. Це пов'язано з недостатньо чітким розмежуванням у балансах українських підприємств поточних і не поточних активів та зобов'язань. Самі розробники національних П(С)БО визнали, що розділ II пасиву балансу «Забезпечення наступних витрат і платежів» і розділ V «Доходи майбутніх періодів» є зобов'язаннями з невизначеним терміном погашення [14, с. 90]. Наприклад, забезпечення витрат персоналу переважно є поточними зобов'язаннями. Серед зобов'язань щодо цільового фінансування чи інших зобов'язань можуть бути як поточні, так і довгострокові зобов'язання. Це саме можна сказати і про розділ V пасиву балансу «Доходи майбутніх періодів».

У розділі III активу балансу «Витрати майбутніх періодів» відображувалися витрати, які стосуються наступного облікового періоду, так і витрати, що відносилися на більш пізні періоди. Тобто перші необхідно визнавати оборотними активами, а другі – необоротними активами.

На цю обставину вказує й українська дослідниця Е.Г. Мельник [3]. Вона пропонує частину витрат майбутніх періодів, призначену для розподілу протягом наступних 12 місяців, називати короткостроковими витратами, а ту частину витрат майбутніх періодів, що залишається й планується для розподілу більш ніж через 12 місяців, – довгостроковими.

Однак у балансі для відображення витрат

майбутніх періодів відведена лише одна стаття, а в примітках до річної фінансової звітності додаткова інформація про ці витрати непередбачена.

Відсутність у балансі чіткого поділу активів і зобов'язань на поточні й довгострокові створює труднощі для користувачів фінансової звітності під час оцінки фінансового стану підприємств. У зв'язку з цим для підвищення точності фінансового аналізу окремі науковці пропонують відображати в Примітках до річної фінансової звітності склад статті «Витрати майбутніх періодів» у розрізі необоротних та оборотних активів, а «Доходи майбутніх періодів» – у розрізі довгострокових і поточних зобов'язань [1, с. 373].

Радикальніший спосіб вирішення цієї проблеми запропонували З. Задорожний і Я. Крупка. Грунтуючись на аналізі капіталу з позиції положень теорії власності, вони, на наш погляд, слушно вважають, що віднесення доходів майбутніх періодів і статей забезпечення наступних витрат і платежів до зобов'язань є необґрунтованим, а тому пропонують внести їх до складу власного капіталу підприємства [2, с. 185–188]. Тоді відпадає необхідність виокремлення в пасиві балансу розділів II «Забезпечення наступних витрат і платежів» і III «Доходи майбутніх періодів». У цьому контексті слід зауважити, що й Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, характеризуючи рахунок класу 4 «Власний капітал та забезпечення зобов'язань», однозначно відносить усі види забезпечень до різновидів власного капіталу.

В.М. Олійничук пропонує розділ III активу «Витрати майбутніх періодів», враховуючи суть таких витрат, доречніше показувати окремими статтями в складі необоротних і оборотних активів. Тоді баланс охоплюватиме два розділи в активі («Необоротні активи», «Оборотні активи») і три в пасиві («Власний капітал», «Довгострокові зобов'язання», «Поточні зобов'язання») [8, с. 58].

Наступним нормативним актом, який суттєво вплинув на форму балансу було Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність», яке було затверджене 07.11.2003 [11]. 01.01.2008 із набуттям чинності П(С)БО 27 у активі Балансу підприємства з'явився розділ IV «Необоротні активи та групи вибуття».

Науковці стверджують: «... оскільки для користувачів фінансової звітності доречною є інформація про довгострокові активи, які очікується реалізувати впродовж 12 місяців, справедливою є вимога відображати їхню вартість окремо від інших оборотних і необоротних активів» [15, с. 21]. Наведена інформація про активи, здійснення продажу яких має високу ймовірність, у вписаному рядку 275 Балансу

порушує принцип класифікації статей активу в послідовності зростання їх ліквідності, що призводить до зниження та втрати якісних характеристик даними Балансу підприємства.

Ми погоджуємось з тим, що такий порядок відображення активів у балансі порушує принцип класифікації статей активу в послідовності зростання їх ліквідності. Ми вважаємо доцільно було б вартість необоротних активів, утримуваних для продажу, наводити між діючими розділами I та II активу Балансу. Такий порядок подання статей зберігає характер зміни ліквідності.

У лютому 2013 року певні позитивні зрушення у будові бухгалтерського балансу відбулись. На офіційному сайті Міністерства фінансів України опубліковано Наказ від 07.02.2013 № 73 «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Міністерство фінансів тривалий час готувало новий стандарт. Ще минулої осені його винесли на обговорення, опублікувавши на сайті. До процесу вдосконалення також були залучені міжнародні організації.

НП(С)БО 1 не дає детального опису кожної статті Балансу, як це було передбачено раніше. Це пов'язано з тим, що розробники нового стандарту прагнули максимально зблизити форми фінансової звітності з нормами МСФЗ. Це спричинило певні ускладнення для тих підприємств, які не використовують міжнародні стандарти фінансової звітності, оскільки облік багатьох операцій за правилами П(С)БО не збігається з обліком згідно з МСФЗ. Звертаємо також увагу на те, що на цей момент Міністерством фінансів України затверджено Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності (Наказом

від 28.03.2013 № 433).

Нове положення вже не містить жорсткого порядку заповнення усіх рядків фінансової звітності та проставлення прочерків у тих рядках, де були відсутні показники. Підприємства можуть не наводити статті, за якими відсутня інформація до розкриття (крім випадків, якщо така інформація була в попередньому звітному періоді), а також додавати статті із збереженням їх назви і коду рядка з переліку додаткових статей фінансової звітності, наведених у додатку 3 до цього Національного положення (стандарту), у разі, якщо стаття відповідає таким критеріям:

- інформація є суттєвою;
- оцінка статті може бути достовірно визначена.

Цим Національним положенням (стандартом) визначаються мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів.

Норми цього положення (стандарту) застосовуються до фінансової звітності і консолідованої фінансової звітності юридичних осіб усіх

форм власності (крім банків та бюджетних установ), які зобов'язані подавати фінансову звітність згідно із законодавством.

Наказом затверджені нові форми фінансової звітності, які застосовуються починаючи із звітності за I квартал 2013 року.

Крім того, згідно з цим наказом втратив чинність Наказ Міністерства фінансів України від 31.03.1999 № 87 «Про затвердження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку», яким затверджені такі Положення (стандарты) бухгалтерського обліку:

- «Загальні вимоги до фінансової звітності»;
- «Баланс»;
- «Звіт про фінансові результати»;
- «Звіт про рух грошових коштів»;
- «Звіт про власний капітал».

Розглянемо якою є будова балансу на цей час.

Актив складався із таких розділів:

- 1) «Необоротні активи»;
- 2) «Оборотні активи»;
- 3) «Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття».

Пасив балансу поділений на такі розділи:

- 1) «Власний капітал»;
- 2) «Довгострокові зобов'язання і забезпечення»;
- 3) «Поточні зобов'язання і забезпечення»;
- 4) «Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття».

Зміни в розділах є досить незначними. Наприклад, вартість довгострокових біологічних активів наводитимуть одним рядком. Тоді як у старому Балансі для них було відведено аж три: на залишкову (справедливу), первісну вартість та накопичену амортизацію. Вартість усіх запасів також наводитимуть одним рядком. Тоді як раніше у Балансі окремо відображали виробничі запаси, незавершене виробництво, готову продукцію, товари. Не розшифровуватимуть за видами й дебіторську заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги. Витрати майбутніх періодів відтепер відображатимуться як складова оборотних активів.

Враховуючи сутність витрат майбутніх періодів їх частину, що призначена для розподілу протягом наступних 12 місяців, слід наводити окремими статтями в складі оборотних активів, а ту частину витрат майбутніх періодів, що залишається й планується для розподілу більш ніж через 12 місяців – в складі необоротних активів.

Як відомо, найбільш високоліквідний актив – грошові кошти. Виходячи з принципу ліквідності пропонуємо статтю «Короткострокові витрати майбутніх періодів» розмістити вище статті «Гроші та їх еквіваленти»

Що стосується розділу III «Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття», ми вважаємо доцільно було б розмістити

його між діючими розділами I та II активу Балансу.

Пасив балансу зазнав кардинальних змін. Статті власного капіталу змінили свою назву. Тепер статутний та пайовий капітал називатимуть зареєстрованим. Дооцінку капіталу виділятимуть у окремий рядок, а інші види додаткового капіталу об'єднуюватимуть у один рядок. Статті колишнього другого розділу «Забезпечення таких виплат і платежів» залежно від виду забезпечень розділили на довгострокові та поточні. Різні види поточної кредиторської заборгованості трохи підкоригували. Колишній розділ V «Доходи майбутніх періодів» також долучений до поточних зобов'язань.

Варто сказати, що всі «розформатовані» рядки Балансу можна повернути назад у вигляді додаткових статей.

З метою покращення прозорості, зрозумілості інформації та спрощення аналізу капіталу підприємства вважаємо за доцільне підтримати думку З.В. Задорожного і Я.Д. Крупки щодо структури пасиву балансу. Вони вважають, що віднесення доходів майбутніх періодів та забезпечення наступних витрат і платежів до зобов'язань є необґрунтованим, а тому пропонують внести їх до складу власного капіталу підприємства [2, с. 185–188].

Забезпечення наступних витрат і платежів містить відомості по коштах, що зарезервовані для забезпечення наступних витрат і платежів, а також отриманих для здійснення заходів цільового призначення.

Згідно з зарубіжною аналітичною практикою, розглядаються як зобов'язання, для яких сума або час майбутніх платежів є невизначеним (наприклад, виплати за гарантованими зобов'язаннями, за яким невідомі конкретна сума, час виконання і чи вони взагалі настануть). Такі кошти не передбачають конкретних нарахованих зобов'язань, тому їх можна вважати власними джерелами фінансування.

Подібна ситуація спостерігається і при трактуванні з позиції власності доходів майбутніх періодів. Зарахування їх до складу зобов'язань є неправомірним. Неврахування відкладених доходів взагалі призведе до порушення балансової формули.

Отже, у пасиві балансу необхідно об'єднати в єдиний розділ під спільною назвою «Власний капітал» усі та доходи майбутніх періодів та забезпечення.

Наведемо у таблиці 2 рекомендовану структуру бухгалтерського балансу.

Висновки. Зважаючи на зростаючу роль фінансової звітності у інформаційному забезпеченні засновників, власників, кредиторів, контролюючих органів та інших користувачів бухгалтерської інформації, виникає необхідність в удосконаленні наявних форм фінансової звітності, що значно підвищить її інформативність.

Таблиця 2

Рекомендована будова бухгалтерського балансу

Актив	
I	«Необоротні активи»
...	
	Довгострокові витрати майбутніх періодів
II	«Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття»
III	«Оборотні активи»
...	
	Короткострокові витрати майбутніх періодів
	Гроші та їх еквіваленти
	Баланс
Пасив	
I	«Власний капітал»
II	«Довгострокові зобов'язання»
III	«Поточні зобов'язання і забезпечення»
IV	«Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття».
	Баланс

Чинна форма бухгалтерського балансу вітчизняних підприємств ще не повністю відповідає потребам аналізу та фінансового менеджменту. Зокрема, це стосується незадовільного інформаційного забезпечення контролю за дотриманням «золотого правила ліквідності».

Впровадження в практику наведених пропозицій щодо вдосконалення балансу дозволить більш детально розмежовувати господарські засоби та джерела його формування, класифікувати його стосовно до власності, а відповідно дасть можливість користувачам звітності більш чітко оцінювати фінансовий стан підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку : монографія / С.Ф.Голов. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.
2. Задорожний З.В. Формування інформації про капітал у балансі підприємства / З.В. Задорожний Я.Д., Крупка // Торгівля, комерція і підприємництво : зб. наук. праць Львівської комерційної академії. – Львів, 2002. – № 5. – С. 185–188.
3. Мельник Е.Г. Облік і контроль витрат майбутніх періодів: теорія і методика : автореф. дис. ... канд. економ. наук : 08.00.09 / Е.Г. Мельник. – К., 2011. – 20 с.
4. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 № 433.
5. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2000 / перекл. з англ. за ред. С.Ф. Голова. – К. : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2000. – 1272 с.
6. Міжнародні стандарти фінансової звітності. Фінансові інструменти. Звітність та бухгалтерський облік. Керівництво для користувачів щодо офіційного тексту МСБО 32, МСБО 39, та МСФЗ 7 / перекл. з англ. за ред. С.Ф. Голова. – К. :

- Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, ПП «Видавництво «Фенікс», 2007. – 584 с.
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73
 8. Олійничук В.М. Напрями удосконалення балансу як інформаційної бази для потреб менеджменту / В.М. Олійничук // Інноваційна економіка . – 2010. – № 3. – С. 57–62.
 9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 № 87.
 10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.11.2003 № 617.
 11. Соколов Я.В. История бухгалтерского учета / Я.В. Соколов, В.Я. Соколов. – М. : Финансы и статистика. – 2004. – 272 с.
 12. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навчальний посібник / Г.І. Філіна. – К. : Центр учбової літератури. – 2007. – 320 с.
 13. Фінансова звітність за національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку : практ. посібник. – К., 1999. – 336 с.
 14. Хома С. Особливості обліку необоротних активів, утримуваних для продажу / С. Хома // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 4. – С. 20–24.